

53). A penes cal rebutjar la teoria que somiava en els seus rampells «oraculars» d'unies dames desterrades, que es quedarien encisades en aquella font: oc. *faidit*, *-dida*, 'expulsat i condemnat a l'exili d'un país' per les seves idees o esperit insumbís; res en la forma d'aquest mot, estrictament occità i del temps trobadoresc < gòt. FÁIHIOA 'venjaça, condemna', no justificaria l'aplicació històrica d'aquest nom en un humil veïnat d'Osona, ni les variants *-t* i *p*- que ell hi fantasiaria.

PEIXCAR, BENI-

Poble de l'Horta de Gandia, uns 2 k. al SO. d'aquesta ciutat. País fèrtil, diu Cavanilles, accentuant *Benipeixcár*, llavors amb 90 veïns, i molt de conreu de moreres i «almácigas de pimientos». Igual escriuen SSiv. i GGRV i el nomencl. de S. Guarnier, 1966.

PRON. *benipeškár* en les enqs. de 1962, entre elles allí (xxxii, 194.26., 20, 195.12).

MENCIONS ANT., en el *Rept.* en una de les donacions de Bayrén, 1240: «J. de Mota alq. de *Benampiscar* et domos de Zuleyma i Zonar contiguas alfundico et domibus de Almuixerich Avenexah» (Bof. p. 365; *El Arch.* i, 240);¹ 1323: Jaume II dóna a l'infant Pere «castrum de Bayren et villam de Gandia --- et alcheriis de *Beniopa* et de *Benipesca*» (*El Arch.* iv, 323); en SSiv. 136 altres cites de 1407 i 1484. Fou lloc ben morisc, que figura en els censos de 1527, 1563, 72, 1602 escrit *Benipeixcar* (1609) amb 40, 33, 31, 64 i 90 focs de moriscos (Lapeyre, 36, Reglà, 117), 31 moriscos c. l'a. 1600 (*El Arch.* iv, 381). SSiv. no dóna cap prova de la seva afirmació que es deia *Benixagayr* l'any 1535, en què hauria estat segregat de la parr. del Real de Gandia (salta a la vista que ha de ser nom, ben independent, d'un altre lloc o personal d'un morisc; i tampoc lliga la seva xifra de 50 moriscos que li atribueix).

ETIM. Res se n'ha escrit, sinó que és un nom mossàrab (ETC. i, 284), perquè ja la *-p*- demostra clarament que no pot ser aràbic. Prova, doncs, indirecta que no deu ser un nom de clan o família del tipus dels en *Beni*- 'fills de', (com ho són uns de veïns, *Beniopa*, *Benissill*, *Benimeia*, *Benirrama*, *Benidoleig*). En la visita i inspecció del terme vaig observar que si bé és pla i no gaire extens, en la part Sudoest, però, s'eleva i acaba amb una petita mola muntanyosa, rocosa. Així anàlogament en SSiv., GGRV, Cavanilles i el mapa IGC al 50.000: mentre el campanar no passa de 20 alt., per aquella banda s'eleven les corbes fins a més de 60 alt.; i preguntats què feien: «no hi ha camps; herbes...açò molt...».

És aquesta mola la que li ha donat nom: un de tants *Beni*- disfressats, que contenen el romànic *Pena*- (PINNA) amb la P arabitzada. En efecte la menció més

antiga li manté encara *Bena*- amb la *-A* de PINNA-, amb la nasal propagada, però la *-a* conservada encara i no trivialitzada en *Beni*- (com en la massa de noms val. i balears aplegats en el vol. i, 257-9; *Benicadell*, *Benicava*, *Beni-serraia*, *Benafigos* etc.).

És PINNA PASCUARIA 'la penya dels pasturatges o peixents': *pascuaris*, *-alis* adjectius ja llatins (Vulgata, Festus, Gregori de Tours). De PASCUARIUM cat. pirinenc *pasquer*, oc. *pasquier* 'pasturatge, pla de pastures'; basc erdèric *bazkari*. Ací, però, amb el tractament *-aro*, *-ara*, de *-ARIUM*, *-A*, propi de tantes zones del mossàrab valencià: *Palumbar*, *-ara*, *Tintara*, *Alpara*, *Caro*, *Carlares*, *Jovara* (*EntreDL* i, 100, ii, 155); oït *benapāškārā* als moriscos sonant *-are*, els repobladors catalans de Gandia, Pego etc. ho reduïen naturalment a *kar*.

Més avall de la Mola, és clar que també hi pogué haver molt de paixent: país regat per dues sèquies: el *roll de Benipeixcar* i el de *Vernissa*. És clar que a l'adopció de la forma definitiva en *-ar*, també hi contribuïrien els molts NPP aràbics en *-ar*, com *Albaitár* 'el manescal'; *Ampaixar* (< mossàr. *abn-Paššār*), *Zanar* que fan companyia a *Benampiscar*, en la cita del *Rept.* (395, ii, 3, 15) o aquell *Benixagayr* que despistava SSiv.

Hi ha bastants NLL menors en aqueixa zona valenciana que també deuen venir de PASCUARIUM: Penya dels *Paskuals* te. Tollos (xxxv, 64.14) que quasi repeteix *Beni-peixcar* al peu de la lletra. Junt amb el *Pasquerets* tan repetits de Cerd. i alt Conflent: *Els Pasqualets* te. Bell-lloc Maestr. (xxviii, 153.21, 49 x 12), nom repetit a Torreblanca i a Vilanova d'Alcolea, *Pasqualetes* a Pinós de Monòver (enqs. de 1961-63), *Racó Pasqual*, a la Vall d'Ebo (xxxiv, 141.10, 147.7, 333 x 49).

Ens traurem del cap la idea² de veure en això el NP *Pasqual*, per més que estigui tan estès en terra valenciana: inconcebible que hagués sonat ja *pes*- i *-ar* en un nom de data mossàrab i de documentació tan antiga; altrament recordem que fou per una falsa etimologia que hom deforma *Aben Baskiyel*, variant de l'arag. ant. *Bascól* derivat de VASCO- disfressant-lo en «Aben-Pascual», nom del filòsof hispano-àrab, com demostrà Mz.Pi.; i també és impossible creure que aquesta massa de noms de paratges muntanyencs, *Els Pasquals*, *les Pasqualetes* (de l'apartat II), siguin NPP aplicats a tants llocs de pasturatge.

¹Confrontat amb el facs. (Rib., p. 244.7, de lletra molt indistinta, és tot clar, i es veuen uns menuts traços verticals darrere la *e* o *a*, que poden ser de *n* (*m*).— ² Ben segur que hi deu haver jugat la gent municipal de *Benipeixcar*: és palès que no té el més petit valor d'indici el nom del «carrer de *St. Pasqual*» que han posat a un dels carrers del poble (justament induïts per aquest ingènua teoria): invenció postissa i segurament recent del «cronista»; el nom tradicional —preguntats els llauradors— era i encara es diu: «carrer de Mitja-Galta».